

Opinia Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego w sprawie codwuletniego sprawozdania z postępów prac nad realizacją strategii zrównoważonego rozwoju UE

(2007/C 256/15)

Pismem do Dimitrisa DIMITRIADISA z 11 grudnia 2006 r. Komisja Europejska, działając na podstawie art. 262 Traktatu ustanawiającego Wspólnotę Europejską, zwróciła się do Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego o opracowanie opinii w sprawie *codwuletniego sprawozdania z postępów prac nad realizacją strategii zrównoważonego rozwoju UE*.

Sekcja Rolnictwa, Rozwoju Wsi i Środowiska Naturalnego (Centrum Monitorowania Rozwoju Zrównoważonego), której powierzono przygotowanie prac Komitetu w tej sprawie, przyjęła swoją opinię 8 czerwca 2007 r. Sprawozdawcą był Lutz RIBBE.

Na 437. sesji plenarnej w dniach 11-12 lipca 2007 r. (posiedzenie z 11 lipca) Europejski Komitet Ekonomiczno-Społeczny stosunkiem głosów 70 do 21 — 10 osób wstrzymało się od głosu — przyjął następującą opinię:

1. Podsumowanie wniosków i zaleceń Komitetu

1.1 Komitet z zadowoleniem przyjmuje fakt, że przyjęta na szczycie UE w czerwcu 2006 r. „nowa” strategia zrównoważonego rozwoju wyraźnie ożywiła dyskusję. Zwłaszcza wprowadzony obowiązek przedstawiania co dwa lata sprawozdania z postępów prac przyczyni się do tego, że politycy i społeczeństwo będą w bardziej konkretny sposób informowani o pozytywnych zmianach i obszarach, gdzie pojawiają się problemy.

1.2 W swoich wcześniejszych opiniach dotyczących rozwoju zrównoważonego Komitet w gruncie rzeczy za każdym razem z zadowoleniem przyjmował przedstawiane dokumenty Komisji, Rady czy Rady Europejskiej, jednak stawiał też krytyczne pytania i opracowywał częściowo daleko idące propozycje, które często nie były przyjmowane przez te instytucje. Także i tym razem Komitet krytykuje fakt, że w większości dziedzin uznanych za priorytetowe nadal jeszcze cele formułowane są nie dość konkretnie, a zwłaszcza że zapewniono za mało jasności co do instrumentów.

1.3 Komitet szczególnie pozytywnie ocenia ustanowione w nowej strategii główne cele i zasady kształtowania polityki i wzywa Komisję, Radę i Parlament Europejski, by pójść do nich poważnie i w pełni je uwzględnić.

1.4 Komitet spodziewa się, że w pierwszym sprawozdaniu z postępów prac, które zostanie wydane we wrześniu 2007 r., zawarte zostaną między innymi dokładniejsze informacje co do następujących kwestii:

— Za pomocą jakich instrumentów gospodarczych Komisja zamierza sprzyjać „przejrzystości rynków i kształtowaniu się cen na poziomie odzwierciedlającym rzeczywiste ekonomiczne, społeczne i środowiskowe koszty produktów i usług (zapewnienie właściwych cen)?”

— Jak konkretnie należy zrealizować żądanie Rady, by „rozważyć dalsze kroki służące przenoszeniu obciążeń podatkowych z pracy na zużycie zasobów i energii lub zanieczyszczenie środowiska, by w ten sposób przyczynić

się do realizacji celów UE dotyczących zwiększania zatrudnienia i ograniczania negatywnego oddziaływania na środowisko przy optymalnym stosunku kosztów do korzyści”?

— Jaki konkretny harmonogram wyznaczyła sobie Komisja dla realizacji celu stopniowej eliminacji dotacji o niekorzystnym oddziaływaniu na środowisko oraz czy możliwe byłoby uwzględnienie propozycji EKES-u, by przynajmniej część tych środków przenieść do „funduszu zrównoważonego rozwoju”?

— Jak Komisja zamierza w przyszłości unikać oczywistych i nadal pojawiających się sprzeczności między aspiracjami i rzeczywistością w zakresie polityki zrównoważonego rozwoju, które wychodzą na światło dzienne na przykład w sektorze transportu (patrz: pkt 4.15 i 4.16)?

— Jak będzie się postępować z tymi państwami członkowskimi, które nie przedstawiły akceptowalnych krajowych strategii zrównoważonego rozwoju?

1.5 Jest zrozumiałe, że z uwagi na dramatycznie zaostrzające się zmiany klimatyczne dziedzinie klimatu i energii przypisuje się szczególne znaczenie. Komitet jest jednak zdania, że:

— jest to właściwe postępowanie, choć nie może ono prowadzić do zaniedbania innych kluczowych elementów strategii,

— pomimo istniejącego pilnego zapotrzebowania na działania polityczne wszystkie decyzje powinny być podejmowane w zgodzie z ustanowionymi w odnowionej strategii zasadami kształtowania polityki, a zatem przy udziale obywateli, przedsiębiorstw i partnerów społecznych, przy wykorzystaniu najlepszej dostępnej wiedzy itp. Decyzja, by w ramach „pakietu energetycznego” wytwarzać w przyszłości 10 % europejskich paliw z biomasy, zamiast ustalonych wcześniej 5,75 %, nie jest zgodna z tą zasadą. Komitet dostrzega tu możliwość pojawienia się dużych problemów, które przedstawi w swojej opinii dotyczącej odpowiedniego raportu Komisji w sprawie postępów ⁽¹⁾.

⁽¹⁾ COM(2006) 845 wersja ostateczna.

2. Główne elementy i kontekst opinii

2.1 W 2001 r. w Göteborgu Rada Europejska przyjęła „Strategię zrównoważonego rozwoju UE”. W grudniu 2005 r. Komisja przedstawiła komunikat dla Rady i Parlamentu Europejskiego „W sprawie przeglądu strategii zrównoważonego rozwoju. Platforma działania”⁽²⁾, w którym miały zostać wyznaczone „konkretne dalsze działania na następne lata”.

2.2 Ostatnimi laty Europejski Komitet Ekonomiczno-Społeczny w wielu opiniach zajmował się strategią zrównoważonego rozwoju. Stałe podkreślał przy tym ogromne znaczenie zrównoważonego rozwoju dla naszego społeczeństwa. Za każdym razem zasadniczo popierał podejście Komisji i zgadzał się z wypowiedziami Rady Europejskiej, zgodnie z którymi strategia zrównoważonego rozwoju jest nadrzędną strategią UE, a jej cele powinny stanowić punkt odniesienia także dla strategii lizbońskiej.

2.3 W swoich opiniach dotyczących tematyki zrównoważonego rozwoju formułował jednak często także uwagi krytyczne i stawiał konstruktywne pytania, na które Komisja i Rada częściowo jeszcze nie odpowiedziały.

2.4 W swojej najnowszej opinii Komitet zajmował się wspomnianym powyżej komunikatem Komisji z grudnia 2005 r. Krytykował w niej to, że Komisja w swojej określonej jako „ambitna” platformie działania nie wypełnia ani zaleceń Komitetu z kwietnia 2004 r., ani swych własnych obietnic z czerwca 2005 r. Przeciwnie do tego, co obiecywała, nie określa bowiem żadnych konkretnych celów, które chce osiągnąć w ramach strategii zrównoważonego rozwoju.

2.4.1 Komitet przypomniał w tej opinii o tym, że każda strategia powinna określać sposób osiągnięcia celów. Jeżeli nie zostaną podane konkretne cele, nieuchronnie pojawią się problemy przy określaniu narzędzi. Gdy człowiek nie wie, dokąd chce iść, nie może też powiedzieć, jak tam dotrze. Zdaniem Komitetu komunikat pozostawił więcej pytań bez odpowiedzi niż podał odpowiedzi i wskazówek.

2.4.2 Kiedy jednak nie przedstawia się ogółowi społeczeństwa czy też zainteresowanym partnerom społecznym ani celów, ani narzędzi, kiedy zatem nie ma jasności co do tego, „czym konkretnie jest zrównoważony rozwój i jak przyszła sytuacja będzie się różnić od dzisiejszych warunków naszego życia, [...] pojawiają się obawy i sprzeciw ze strony potencjalnie dotkniętych sektorów” — pisał EKES już w opinii⁽³⁾ z 2004 r. Komitet musi niestety stwierdzić, że w ostatnich trzech latach właściwie nie zapewniono większej jasności, co z pewnością niekorzystnie wpływa na wiarygodność polityki zrównoważonego rozwoju.

2.5 Austria, sprawująca przewodnictwo w UE w pierwszej połowie 2006 r., miała przypuszczalnie podobny pogląd na tę kwestię. Dlatego też faktycznie odłożyła na bok komunikat Komisji z 2005 r. i opracowała własny oddzielny dokument,

którym zajmowali się szefowie państw i rządów na szczycie w czerwcu 2006 r. Dokument ten został wówczas uchwalony jako „odnowiona strategia”⁽⁴⁾.

2.6 W tej nowej strategii ważną rolę przyznaje się EKES-owi — z pewnością z uwagi na jego dotychczasowe zaangażowanie w tę sprawę. Zgodnie z punktem 39 powinien on w przyszłości „odgrywać aktywną rolę w kreowaniu odpowiedzialnych postaw, między innymi poprzez stymulowanie dyskusji na poziomie UE”, a także „jest zachęcany do wnoszenia wkładu w opracowywane co dwa lata sprawozdanie Komisji”.

2.7 Komitet chciałby sprostac tej odpowiedzialności i temu życzeniu, wydając niniejszą opinię. Najpierw przedstawi w niej kilka zasadniczych ogólnych uwag dotyczących odnowionej strategii (punkt 3), następnie pokrótce zajmie się poruszonymi w niej obszarami tematycznymi (punkt 4), aż wreszcie sformułuje swoje wyobrażenia co do konkretnych elementów treści sprawozdania z postępów prac, które należy sporządzić do września 2007 r. (punkt 5).

3. Ogólne uwagi o odnowionej strategii

3.1 Kiedy najważniejsza polityczna instytucja UE dokonuje przeglądu i odnowienia jednej z dziedzin jej polityki, tak jak to uczyniła Rada Europejska w odniesieniu do strategii zrównoważonego rozwoju UE, społeczeństwo obywatelskie oczekuje, że w dokumencie takim zostanie także powiedziane:

- dlaczego w ogóle potrzebny jest przegląd,
- jaki jest wynik analizy braków, czyli gdzie wykryto problemy,
- co konkretnie powinno się zmienić w przyszłości, których zagadnień nie będzie się już poruszać, które zagadnienia potraktuje się w zmieniony sposób lub też jakie zagadnienia zostaną dodane, oraz
- w jaki sposób zamierza się np. osiągnąć konieczny cel włączenia problematyki zrównoważonego rozwoju w prace wszystkich dyrekcji generalnych.

3.2 Próżno jednak szukać w omawianym dokumencie informacji o tle i rezultatach takiego przeglądu. Przedstawiana jest po prostu „nowa” strategia.

3.3 W strategii z Göteborga w oparciu o jeden z komunikatów Komisji uwzględniono cztery priorytetowe dziedziny, a mianowicie:

- zmiany klimatyczne,
- transport,
- zdrowie publiczne oraz
- zasoby naturalne.

⁽²⁾ COM(2005) 658 końcowy z 13.12.2005 r.
⁽³⁾ Dz.U. C 117 z 30.4.2004, s. 22, pkt 2.2.1.

⁽⁴⁾ Rada Unii Europejskiej, dokument 10117/06 z 9.6.2006 r.: „Przegląd strategii UE dotyczącej trwałego rozwoju (EU SDS) — Odnowiona strategia”.

3.4 Dwa kolejne, zaproponowane przez Komisję w jej dokumencie tematy — zwalczanie ubóstwa i starzenie się społeczeństwa — nie znalazły się w strategii z Göteborga, a Rada Europejska nie podała dla tego uzasadnienia. Komitet krytykował to już w swojej opinii z kwietnia 2004 r. ⁽⁵⁾ jako „nieodpowiedni sygnał”. Powszechnie krytykowano także to, że strategii nie ujęto w jednym dokumencie, o którym można by publicznie informować i który można by promować w społeczeństwie, oraz że wymiarem zewnętrznym zajmowano się w oddzielnym procesie prowadzącym do wydania oddzielnego dokumentu.

3.5 W odnowionej strategii wyodrębnia się 7 głównych wyzwań oraz przypisuje się do nich cele operacyjne i działania. Chodzi o następujące dziedziny:

- zmiany klimatyczne i czysta energia,
- zrównoważony transport,
- zrównoważona konsumpcja i produkcja,
- ochrona zasobów naturalnych i gospodarowanie nimi,
- zdrowie publiczne,
- integracja społeczna, demografia i migracja oraz
- wyzwania w zakresie globalnego ubóstwa i trwałego rozwoju.

3.6 Porównanie pierwotnej strategii z odnowioną pokazuje, że odnowiona strategia nie wiąże się w gruncie rzeczy z przesunięciem punktu ciężkości. Uzupełnia jedynie obszary tematyczne strategii z Göteborga o zagadnienia uznane już w 2001 r. w komunikacie Komisji za konieczne (zwalczanie ubóstwa i starzenie się społeczeństwa) oraz o kwestię zrównoważonej konsumpcji i produkcji.

3.7 Komitet dobrze to rozumie, ponieważ zarówno problemy poruszone w 2001 r., jak i te wówczas nieuwzględnione, nie zostały rozwiązane i dziś pilniejsze niż kiedykolwiek jest konsekwentne zajęcie się nimi na szczeblu politycznym. Jednak właśnie na tle niewystarczających jak dotąd działań politycznych interesująca jest odpowiedź na pytanie, co właściwie odróżnia nową strategię od starej, oraz ocena dotychczasowych sukcesów wynikających ze starej strategii. Pytanie to jest ważne przede wszystkim jako próba uniknięcia zarzutu, że przedstawianie coraz to nowych dokumentów wprowadza raczej coraz więcej zamieszania, a nie przyczynia się do politycznego wzmocnienia koniecznego procesu. Komitet wielokrotnie zwracał uwagę na to, że polityki zrównoważonego rozwoju nie ocenia się na podstawie ilości dokumentów wydanych przez administrację czy decydentów politycznych, lecz konkretnych skutecznych działań.

3.8 Odnowiona strategia opiera się na doskonałym zestawie zasad dla rozwoju zrównoważonego i stara się przełożyć je na zestaw celów i działań dla każdego z siedmiu wybranych obszarów priorytetowych, w połączeniu z pewnymi działaniami dotyczącymi zagadnień przekrojowych i wypracowaniem procesów wdrażania oraz monitorowania postępów. Pod tym względem odnowiona strategia stanowi z pewnością poprawę w stosunku do swoich poprzedniczek.

3.9 Pewną pierwszą wskazówką może być fakt, że w odniesieniu do części strategii dotyczących zmian klimatu i energii podejmowane są obecnie energiczne działania. Jest to właściwe

postępowanie, choć nie może ono prowadzić do zaniebdania innych kluczowych elementów strategii. Przebiegający obecnie przegląd realizacji stanowi ważną sposobność, by przeanalizować tę kwestię i spróbować nadać strategii wyższą rangę i większą moc sprawczą we wszystkich kluczowych dziedzinach, których dotyczy. Komitet ponownie chciałby podkreślić, że rozwój zrównoważony to szerokie integrujące podejście, a nie zbiór różnych opcji, spośród których można wybrać własny zestaw. Cele w zakresie zmian klimatu stają się obecnie wystarczająco jasne, precyzyjne i pilne, by posłużyć jako prawdziwe bodźce do działania. Jednak cele dotyczące większości pozostałych zagadnień strategii rozwoju zrównoważonego są zbyt niejednoznaczne i płynne, by mogły skłonić do dokonania znaczących zmian.

3.10 Zakres strategii: Siedem zagadnień odnowionej strategii stanowi poprawę w stosunku do poprzednich niewystarczających czterech zakresów tematycznych. Nadal jednak pozostały pewne ważne przeoczenia. Już w opinii rozpoznawczej z kwietnia 2004 r. ⁽⁶⁾ Komitet wzywał do poświęcenia oddzielnego rozdziału rolnictwu. Komitet powtarza teraz to żądanie na tle faktu, że wielokrotnie zgłaszał poważne wątpliwości co do tego, czy zrównoważone rolnictwo, zgodne z wymaganiami „europejskiego modelu rolnictwa”, jest w ogóle realne w warunkach rynku światowego. Jego sceptycyzm co do tego, czy WPR rzeczywiście rozwija się we właściwym kierunku, wzmacnia jeszcze ta okoliczność, że szefowie państw i rządów poważnie obcięli środki dostępne w okresie finansowania 2007-2013 w ramach szczególnie ważnego dla rozwoju zrównoważonego rolnictwa drugiego filaru WPR. Komitet wielokrotnie to krytykował i zastanawia się, czy decyzja ta jest zgodna z polityką zrównoważonego rozwoju. Omówienie w odnowionej strategii zagadnienia rolnictwa w ramach punktu „zasoby naturalne” nie jest adekwatne do jego znaczenia.

3.11 Stawiając pytanie, czy nastawiona na globalne, otwarte rynki europejska polityka rolna może być zgodna z zasadami rozwoju zrównoważonego, nieuchronnie zahacza się o ogólną kwestię globalnych reguł produkcji i handlu. WTO jest organizacją bazującą na umowach, których celem jest wspieranie wolnego światowego handlu. Wolny, zliberalizowany handel nie musi jednak w żadnym wypadku automatycznie być zgodny z zasadami rozwoju zrównoważonego, o czym Komitet wielokrotnie pisał w swoich opiniach. Odnowiona strategia nie wspomina jednak o tym, jak wolny handel może stać się handlem zgodnym z zasadami zrównoważonego rozwoju. To poważna wada! Także tu Komitet musi niestety zwrócić uwagę na fakt, że decydenci w UE zaniebdywali dotąd zajęcie się tą kwestią, która została podniesiona już trzy lata temu ⁽⁷⁾, choć chętnie stwierdza, że UE w ostatnich latach jak najbardziej czyniła starania, by prowadzić negocjacje dotyczące nowych reguł w zglobalizowanym handlu oraz w MFW i Banku Światowym.

3.11.1 Wymiar światowy ma naturalnie duże znaczenie dla europejskiej strategii zrównoważonego rozwoju, ponieważ na europejską gospodarkę wpływ ma oczywiście także rozwój sytuacji poza naszym obszarem gospodarczym. Każda strategia UE musi zatem być zgodna z globalnym podejściem do zrównoważonego rozwoju oraz aktywnie je wspierać. Dostrzega się to w odnowionej strategii poprzez odniesienia do poparcia dla milenijnych celów rozwoju, Kioto, UNEP i innych światowych

⁽⁵⁾ Dz.U. C 204 z 18.7.2000.

⁽⁶⁾ Dz.U. C 117 z 30.4.2004.

⁽⁷⁾ Dz.U. C 117 z 30.4.2004, s. 22, m.in. punkt 0.8 oraz 6.4 i następane.

inicjatyw. Strategia uznaje również potrzebę „wykorzystania globalizacji w interesie trwałego rozwoju”. Zauważa też, że Komisja opracowuje w 2007 r. plan działania w dziedzinie zrównoważonej konsumpcji i produkcji, jednak EKES sądzi, że aby móc myśleć o rozwiązaniu kwestii globalnych nierówności, potrzebna jest bardziej dalekosiężna analiza. Dążenie krajów nowo uprzemysłowionych, które słusznie pragną osiągnąć wyższy standard życia, do wzrostu gospodarczego będzie prawie z pewnością miało katastrofalny wpływ na światowe zasoby i systemy. W strategii można zatem zająć się zagadnieniem granic „wytrzymałości” naszej planety, nadwyrężonej już 200 latami nierówno rozłożonej industrializacji.

3.11.2 EKES sugeruje, by Komisja sporządziła w związku z tym komunikat dotyczący różnych sposobów podejścia do gospodarowania wspólnymi światowymi zasobami i ich rozdzielania. Skupiałoby się to na długofalowych ramach dla stabilizacji stężenia atmosferycznych gazów cieplarnianych na „bezpiecznym” poziomie poprzez dzielenie się na szczeblu międzynarodowym kurczącym się globalnym budżetem uprawnień do emisji. Pod koniec uzgodnionego okresu, w czasie którego wysokość emisji per capita wyrównywałyby się, prawa do emisji byłyby równe. Dzięki takiemu podejściu, nad którym już się szeroko debatuje i które jest znane jako „zasada ograniczania i zbieżności” (ang. *contraction and convergence*), można uwzględnić konsekwencje zarówno wzrostu liczby ludności, potencjału przemysłowego, globalizacji, jak i żądań sprawiedliwego i praktycznego ponownego rozdzielania wspólnego zasobu, jakim jest atmosfera naszej planety.

3.12 Klarowność celów. Powszechnie akceptuje się zrównoważony rozwój jako ogólny cel dla społeczeństwa. Jednak strategia zrównoważonego rozwoju, aby miała jakąkolwiek moc sprawczą czy motywującą, musi zostać przełożona na konkretne wymierne cele, w oparciu o wnikliwą analizę. Odnowiona strategia obejmuje oczywiście wiele celów i działań. Nie wiąże ich jednak z żadną ilościową analizą danych i trendów ani z żadną jakościową analizą problemów i zagadnień. Często zatem nie jest jasne, dlaczego wybrane zostały określone cele i działania, jak będzie się oceniać postępy ich realizacji oraz w jakim stopniu mogą się one przyczynić do osiągnięcia ogólnego rozwoju zrównoważonego, nawet jeśli zostały w pełni zrealizowane. Obecny przegląd powinien dać możliwość naprawy i wyjaśnienia wszystkich tych kwestii, tak by w przyszłości naprawdę możliwa była bardziej systematyczna ocena postępów.

3.13 Przedstawivszy te krytyczne uwagi, Komitet chciałby jednak odnieść się także do rzeczy pozytywnych. W porównaniu do przedłożonej w grudniu 2005 r. przez Komisję „platformy działania” odnowiona strategia zawiera bezspornie bardziej konkretne cele, np. w zakresie ograniczania emisji powodujących zmiany klimatu czy efektywności energetycznej. Mimo to przede wszystkim konkluzje, jakie wydała Rada Europejska obradująca w marcu 2007 r. w odniesieniu do polityki dotyczącej klimatu a częściowo także polityki energetycznej, sprawiły, że niektóre cele stały się jeszcze wyraźniejsze.

3.14 Narzędzia wdrażania. Jednak także w odnowionej strategii (jak również w konkluzjach Rady Europejskiej z marca 2007 r.) zdecydowanie nie dość jasno powiedziane jest, przy

pomocy jakich narzędzi te teraz konkretniej sformułowane cele mają zostać osiągnięte, i tym samym jaka „strategia” zostanie wprowadzona w życie. Interesujące jest jednak w każdym razie, że można obecnie odnaleźć — raczej między wierszami — wskazówki co do potencjalnych instrumentów. Są one jednak zdaniem Komitetu nadal zbyt nieprecyzyjne i dlatego też można i należy wykorzystać sprawozdanie z postępów prac, aby zawrzeć w nim konkretne wypowiedzi i podać w ten sposób wytyczne i punkty odniesienia (patrz: pkt 5).

4. Szczegółowe uwagi o odnowionej strategii

4.1 Odnowiona strategia zarysowuje znaczenie włączenia dynamiki procesu realizacji strategii lizbońskiej w szersze cele zrównoważonego rozwoju. Nie doprowadza tego jednak do końca i nie przedstawia poważnej analizy, jak będą się musiały zmienić wzorce wzrostu gospodarczego i rozwoju na świecie, by możliwe było zrealizowanie wizji bardziej zrównoważonego rozwoju świata w przyszłości. Następstwa działań niezgodnych z zasadami rozwoju zrównoważonego stają coraz bardziej oczywiste. Ich szczególnie wyraźnym przejawem są zgubne skutki zmian klimatu, a także nadal utrzymujące się zanikanie różnorodności biologicznej, pogłębiająca się przepaść między bogatymi a biednymi, możliwe do przewidzenia wyczerpanie się surowców naturalnych itd.

4.2 Będzie to miało dramatyczne skutki gospodarcze. Niektórym regionom grozi całkowite załamanie się obecnych podstaw gospodarki. W Szwajcarii na przykład banki nie udzielają już kredytów przedsiębiorstwom, które chcą inwestować w infrastrukturę sportów zimowych, jeżeli miejsce inwestycji leży poniżej 1 500 metrów n.p.m. Coraz bardziej niepewna będzie przyszłość rolnictwa czy turystyki w basenie Morza Śródziemnego, jeżeli tamtejszy klimat stanie jeszcze gorętszy i suchszy.

4.3 „Wydatki publiczne w UE przeznaczone na ochronę brzegów przed erozją i zalaniem osiągnęły według szacunków 3,2 miliarda EUR w porównaniu z 2,5 miliarda EUR w 1986 r., a badania wskazują, że koszty erozji wybrzeży w okresie 1990-2020 wyniosą 5,4 miliarda EUR rocznie.” Dzięki wykorzystaniu tak wysokich sum można jednak zapobiec tylko części zarysowujących się negatywnych skutków lub tylko część z nich złagodzić.

4.4 Sytuacja wygląda bardzo źle: żyjemy w systemie gospodarczym, w którym przykładowo koszty zdrowotne i szkody dla środowiska, np. miliardowe wydatki spowodowane przez orkan Kyrill na początku 2007 r., postrzegane są jako pozytywne z makroekonomicznego punktu widzenia, ponieważ przyczyniają się do zwiększenia produktu krajowego brutto. Komitet jest zadowolony z tego, że Rada Europejska w swojej odnowionej strategii — choć niestety tylko na marginesie — zaczyna wreszcie bliżej zajmować się tą sprzecznością. Rada Europejska ma w pełni rację, gdy w punkcie 20 swojej odnowionej strategii domaga się, by „rozszerzyć podstawowy system rachunkowości dochodu narodowego w sposób pozwalający między innymi uwzględnić pojęcia zapasów i przepływów oraz pracy nierynkowej, a także w większym stopniu uzupełnić go o rachunki satelitarne, np. dotyczące wydatków na ochronę środowiska, przepływy materiałów”.

4.5 Komitet przypomina tu swoje słowa z 2004 r.: „uważa za odpowiednie, by w ramach strategii zrównoważonego rozwoju poddać pod dyskusję zagadnienia, które dotychczas były postrzegane niemal jako tabu. Jedną z takich kwestii jest trwały wzrost gospodarczy jako nadrzędny cel i kluczowy aspekt wszystkich dziedzin polityki”.⁽⁸⁾ Komitet dał tym samym wyraz temu, że nie może chodzić o czysto ilościowy wzrost gospodarczy, ale trzeba zrobić miejsce dla „nowego pojmowania wzrostu”, w którym na pierwszy plan wysuwają się cele jakościowe, zorientowane na kryteria zrównoważonego rozwoju. Komisja i Rada powinny skorzystać z okazji, jaką oferuje sprawozdanie z postępów prac:

— aby wyjaśnić, czy właśnie w wykorzystaniu produktu krajowego brutto jako wskaźnika dobrobytu społecznego i dobrej koniunktury gospodarczej nie ujawnia się dotychczas niedostrzeżona czy niewyraźna słowami sprzeczność pomiędzy strategią zrównoważonego rozwoju i strategią lizbońską, oraz

— aby pokazać, jak konkretnie powinien wyglądać dostosowany do zasad rozwoju zrównoważonego, nowy „wskaźnik dobrobytu”.

4.6 Można podać wiele przykładów na to, że postępy w gospodarce i ochronie środowiska niekoniecznie prowadzą do wzrostu PKB, natomiast w wysokim stopniu przyczyniają się do tworzenia miejsc pracy i odciążania środowiska. Kiedy żarówki energooszczędne zastępują niewydajne zwykłe żarówki, zużywa się mniej prądu i w rezultacie PKB raczej maleje — nawet po wliczeniu wymaganych po temu inwestycji. Mimo to EKES życzyłoby sobie większego „wzrostu” w tym zakresie, jak również w odniesieniu do izolacji budynków, silników o niskim zużyciu paliwa, efektywnych energetycznie urządzeń itp.

4.7 Komitet z zadowoleniem przyjmuje wobec tego fakt, że Komisja bada możliwości wykorzystania miar dobrobytu społecznego alternatywnych wobec PKB i wyraża swoje ogromne zainteresowanie tymi działaniami.

4.8 Komitet często już podkreślał, że zrównoważony rozwój nie jest czymś, co dostaniemy za darmo. Wielokrotnie zwracał także uwagę na to, że na poziomie makroekonomicznym musi dojść i dojść do radykalnych zmian strukturalnych, czy tego chcemy, czy nie. Zadaniem polityków powinno być ostrożne zapoczątkowanie koniecznych przemian, aby uniknąć większych zakłóceń i złągodzić najpoważniejsze negatywne skutki.

4.9 Jeżeli chodzi o odpowiedzialność za rozwiązywanie tych problemów, to mając na uwadze szczebel mikroekonomiczny Komitet przypomina, że nie tylko od polityków żąda się stworzenia właściwych warunków ramowych. Wymagany jest także udział przedsiębiorstw i każdego pojedynczego obywatela. Komisja słusznie od szeregu lat zwraca uwagę na społeczną odpowiedzialność biznesu, która to odpowiedzialność łączy w dialogu społecznym aspekty gospodarcze, społeczne i ekologiczne.

4.10 Rada Europejska wskazuje w swojej odnowionej strategii na to⁽⁹⁾, że strategia ta „stwarza ogólne ramy”, w których „cele gospodarcze, społeczne i cele ochrony środowiska mogą mieć wzajemnie stymulujący wpływ”. Rada jest ponadto zdania, że przed podejmowaniem wszelkich politycznych decyzji UE konieczne jest dokonanie analizy „uwzględniającej w jednakowym stopniu wymiar społeczny, gospodarczy i środowiskowy trwałego rozwoju, a także uwzględniającej wymiar zewnętrzny trwałego rozwoju oraz koszty niepodejmowania działań”. Jednak gdy tylko w odnowionej strategii porusza się kwestię środków, to w odniesieniu do ustanawiania celów dotyczących wyników dla produktów i procesów nie mówi się już o dialogu społecznym, ale o zinstytucjonalizowanym dialogu pomiędzy Komisją i państwami członkowskimi z jednej strony a „gospodarką” z drugiej strony.

4.11 Komitet podkreśla, jak ważne jest, by poddać kwestię działań politycznych, jakie należy podjąć, naprawdę szerokiej dyskusji z udziałem wszystkich sił społecznych, zawsze mieć na uwadze określone w nowej strategii główne cele i zasady kształtowania polityki oraz rzeczywiście poważnie je traktować. Tylko wtedy można będzie uniknąć ewentualnych błędnych posunięć, zapewnić szeroką akceptację społeczeństwa i przekształcić zasady zrównoważonego rozwoju w zasady naprawdę wykorzystywane w działaniu.

4.11.1 Przykładem tego, jak z proceduralnego punktu widzenia nie należy tego robić, są decyzje Rady Europejskiej o 10-procentowej domieszce biopaliw — zamiast wcześniej ustalonych 5,75 % — podjęte w ramach decyzji dotyczących pakietu energetycznego. Komitet zdecydowanie popiera wyznaczony przez Radę Europejską cel zmniejszenia emisji CO₂ do 2020 r. o 20 lub 30 % (w zależności od zaangażowania partnerów spoza Europy) i akceptuje także dalej idące cele (emisje niższe o 60-80 % do 2050 r.). Stosowanie domieszki biopaliw musi nie tylko przyczyniać się do realizacji tego celu, ale także pozostawać w zgodzie z innymi głównymi zasadami.

4.11.2 Należy zatem uwzględnić zarówno kwestie energetyczne, jak i przyrodnicze oraz związane z ochroną środowiska, a także konsekwencje możliwego pojawienia się rywalizacji o grunty (zarówno w kraju, jak i na świecie). Nasilające się obecnie dyskusje, na przykład nad skrajnie wysokim zużyciem energii ze źródeł kopalnych przy produkcji rzekomo wolnych od emisji CO₂ biopaliw⁽¹⁰⁾, nad ich rzeczywistym znaczeniem dla kwestii klimatu⁽¹¹⁾ czy nad konsekwencjami dla produkcji artykułów spożywczych⁽¹²⁾ pokazują, że nie znalaziono jeszcze bynajmniej wyczerpujących odpowiedzi na wszystkie pytania dotyczące rozwoju zrównoważonego. Komitet poświęci temu niezwykle ważnemu tematowi oddzielną opinię.

4.12 Komitet cieszy się, że m.in. w wyniku przedstawienia raportu Sterna dyskusja nad gospodarczo-politycznymi i finansowymi skutkami debaty nad rozwojem zrównoważonym uległa dalszemu uprzedmiotowieniu. Jak wiadomo raport Sterna

⁽⁹⁾ Patrz: pkt 8.

⁽¹⁰⁾ 83 % wartości energetycznej etanolu produkowanego z kukurydzy pochodzi z energii ze źródeł kopalnych.

⁽¹¹⁾ Wysoki udział emisji podtlenku azotu przy produkcji rzepaku (analiza zostanie przedstawiona przed przerwą letnią, a zatem przed sesją plenarną).

⁽¹²⁾ Na przykład: niepokoje w Meksyku z powodu rosnących cen tortilli, ponieważ kukurydza w coraz większym stopniu zasila baki samochodów.

wylicza, że potrzeba „jedynie” 1 % PKB, by na przykład w dużym stopniu zapobiec skutkom zmian klimatu; opracowanie Vattenfala, przedłożone na Światowe Forum Gospodarcze w Davos, przedstawia wniosek, że można by to osiągnąć nawet mniejszym kosztem. Nawet jeśli 1 % PKB przedstawiony jako konkretna suma pieniędzy wydaje się ogromną kwotą, to należy spojrzeć na to w kontekście innych dziedzin polityki, które też kosztują dużo. Realizacja tzw. projektów TINA⁽¹³⁾ w dziedzinie transportu wymagałaby na przykład tylko w określonych korytarzach rocznych inwestycji w wysokości ok. 1,5 % PKB do 2015 r., byłaby zatem droższa niż działania potrzebne do łagodzenia skutków zmian klimatu zgodnie z raportem Sterna.

4.13 Jednak, jak powiedziano wyżej, nie chodzi tylko o pieniądze, ale często także o zmiany strukturalne. Odnowiona strategia zawiera na przykład żądanie „oddzielenia wzrostu gospodarczego od popytu na transport oraz celu zmniejszenia skutków dla środowiska”. Komitet przyjmuje to z zadowoleniem. Oznacza to jednak także, że trzeba na przykład krytycznie przeanalizować produkcję w systemie „dokładnie na czas” (ang. *just in time*), dzięki której przedsiębiorstwa wycofały się z magazynowania towarów i związanych z tym kosztów i odpowiednio przekształciły samochody czy pociągi towarowe w magazyny „na kółkach”.

4.14 Komitet musi jednak stwierdzić, że nadzwyczaj szybko pojawia się rozdzźwięk pomiędzy aspiracjami a prawdopodobną rzeczywistością. Dokładnie 13 dni po przyjęciu przez Radę Europejską tego celu operacyjnego i tej wytycznej Komisja UE przedłożyła „Przegląd średniookresowy Białej Księgi Komisji Europejskiej dotyczącej transportu z 2001 r.”⁽¹⁴⁾. W odniesieniu do lat 2000-2020 mówi się tam o prawdopodobnym wzroście PKB o 52 %, drogowego transportu towarowego o 55 %, a transportu lotniczego o 108 %. Pożądane „oddzielenie” ma miejsce zwłaszcza w przypadku kolejowego transportu towarowego (+ 13 %) oraz kolejowego transportu pasażerskiego (+ 19 %).

4.15 Komitet z dużym zdziwieniem stwierdza, że najwyraźniej nie poczyniono żadnych uzgodnień w zakresie przygotowania średniookresowego przeglądu białej księgi dotyczącej transportu i odnowionej strategii zrównoważonego rozwoju, ponieważ nie porusza się kwestii oczywistej sprzeczności pomiędzy aspiracjami a rzeczywistością. W sektorze transportu wydaje się, że Komisja faktycznie zarzuciła dążenie do realizacji pierwszego szczegółowego celu strategii zrównoważonego rozwoju, jakim jest oddzielenie wzrostu gospodarczego od wzrostu mobilności. Komisja musi w przyszłości podjąć wszelkie możliwe starania, by w ogóle nie dopuścić do pojawiania się takich sprzeczności. Natomiast w sektorze transportu trzeba na nowo dążyć do znalezienia sposobów takiego kształtowania naszych miast, społeczności i modeli różnych działań, by iść w kierunku raczej skracania połączeń i podróży, niż stałego zwiększania odległości, jakie muszą pokonywać ludzie i towary, by dotrzeć do celu. Będzie to wymagało dostosowania polityki fiskalnej i przestrzennej oraz odpowiedniej koordynacji na wszystkich szczeblach administracji, od UE po władze lokalne.

⁽¹³⁾ TINA — *Transport Infrastructure Needs Assessment* (ocena potrzeb infrastruktury transportowej).

⁽¹⁴⁾ COM(2006) 314.

4.16 Jeżeli chodzi o rozwiązania dla rosnących problemów związanych z transportem, nowa strategia jest raczej rozczarowująca. Komitet stwierdza, że polityka energetyczna UE stała się tymczasem znacznie konkretniejsza pod względem rozwiązań niż jej polityka w dziedzinie transportu, którego negatywny wpływ na klimat oraz ochronę środowiska i przyrody będzie nadal rosł.

4.17 Konkluzje Rady Europejskiej z marca 2007 r.⁽¹⁵⁾, zgodnie z którymi można by ewentualnie rozszerzyć system handlu uprawnieniami do emisji o transport lądowy i morski, powinny zostać podchwyczone w sprawozdaniu z postępów prac nad realizacją strategii zrównoważonego rozwoju i ocenione pod względem możliwych efektów — także w porównaniu z innymi instrumentami.

5. Treść sprawozdania z postępów prac

5.1 Komitet z zadowoleniem odnotowuje, że zgodnie z punktem 33 nowej strategii „Komisja będzie przedstawiać co dwa lata (poczynając od września 2007 r.) sprawozdanie z postępów prac nad realizacją strategii trwałego rozwoju przez UE i państwa członkowskie, włączając w to przyszłe priorytety, kierunki i działania”. Komitet oczekuje, że przyniesie to reakcję na pytania, które dotychczas pozostawały bez odpowiedzi.

5.2 Jest to szczególnie ważne w odniesieniu do instrumentów regulacyjnych i gospodarczych, o których wcześniej wspomniano raczej mgliście. Tak na przykład w punkcie 22 mówi się, że „należy stosować najodpowiedniejsze instrumenty ekonomiczne sprzyjające przejrzystości rynków i kształtowaniu się cen na poziomie odzwierciedlającym rzeczywiste ekonomiczne, społeczne i środowiskowe koszty produktów i usług (zapewnienie właściwych cen)”. Wraca się tym samym do wielokrotnie podnoszonego przez Komitet żądania internalizacji kosztów zewnętrznych i zapewnienia ku temu koniecznych instrumentów. Komitet przypomina, że debata ta toczy się już od lat w większym lub mniejszym stopniu bezowocnie. Z trzyletnim opóźnieniem, pod koniec marca 2007 r., Komisja przedstawiła swą zieloną księgę „Instrumenty rynkowe na potrzeby polityki w zakresie ochrony środowiska i w dziedzinach pokrewnych”, dzięki której dyskusja nabiera nowego rozpędu. Komitet zwróci uwagę na to, by w ramach sprawozdań z postępów prac aktywnie zajęto się wreszcie tą kluczową dla rozwoju zrównoważonego kwestią.

5.3 W punkcie 23 Rada Europejska, czyli szefowie państw i rządów, wzywają państwa członkowskie do rozważenia „dalszych kroków służących przenoszeniu obciążeń podatkowych z pracy na zużycie zasobów i energii lub zanieczyszczenie środowiska, by w ten sposób przyczynić się do realizacji celów UE dotyczących zwiększania zatrudnienia i ograniczania negatywnego oddziaływania na środowisko przy optymalnym stosunku kosztów do korzyści”. Komitet przyjmuje to z zadowoleniem i prosi Komisję, by szeroko zajęła się tym zagadnieniem w sprawozdaniu z postępów prac i przedstawiła konkretne propozycje, w jaki sposób może to nastąpić. Należy przy tym dokładnie przeanalizować zarówno skutki dla ochrony środowiska, jak i rozdzielenie obciążeń, tak by z powodu nowego rozkładu podatków nie ucierpiały zwłaszcza grupy społeczne o niekorzystnej sytuacji.

⁽¹⁵⁾ Patr.: pkt 35.

5.4 Komitet z zadowoleniem przyjmuje także zapowiedź, by „do 2008 r. przedstawić dla poszczególnych branż harmonogram reform dotacji wywierających znaczne niekorzystne oddziaływanie na środowisko i niemożliwych do pogodzenia z trwałym rozwojem”. Popiera także podany cel „stopniowej eliminacji” tych dotacji, przy czym uznałby za pomocne, gdyby podano konkretny harmonogram ich stopniowej eliminacji i jednocześnie przeanalizowano także możliwość transferu tak zaoszczędzonych środków np. do nowego „funduszu zrównoważonego rozwoju”, do którego państwa członkowskie mogłyby sięgać, gdyby działania służące zachowaniu środowiska naturalnego wiązały się z nieproporcjonalnie wysokimi kosztami dla ich budżetów (art. 175 ust. 5 i art. 174 ust. 1 Traktatu z Nicei).

5.5 W swoich wcześniejszych opiniach Komitet wciąż pisał o tym, jak ważne jest dla obywateli, przedsiębiorstw i innych zainteresowanych stron, by mieć jasne rozeznanie w tym, jakie konkretnie działania polityczne są planowane i dlaczego. Tylko wtedy będą oni gotowi do aktywnego uczestniczenia w koniecznych procesach i do ich popierania. Dlatego też właściwe jest polecenie Rady Europejskiej dla Komisji, by ta „opracowała popularny przewodnik dotyczący omawianej strategii, obejmujący dobre wzorce i dobre polityki państw członkowskich” (pkt 26). Niestety także tu brakuje konkretnego harmonogramu i należy zająć się tą kwestią w sprawozdaniu z postępów prac.

5.6 Strategia zobowiązuje do lepszego kształtowania polityki poprzez szersze wykorzystanie ocen oddziaływania i większe zaangażowanie zainteresowanych stron. Komitet z zadowoleniem przyjmuje to zobowiązanie i wzywa Komisję i państwa członkowskie do dokonania przeglądu doświadczeń z metodologią oceny oddziaływania na rozwój zrównoważony i zapewnienia, że jest ona efektywnie stosowana we wszystkich dziedzinach polityki i działania.

5.7 Komitet za bardzo ważną uznaje zapowiedź „wypracowania konkretnej i realistycznej wizji osiągnięcia przez UE trwałego rozwoju w ciągu najbliższych 50 lat” (pkt 27). Powstaje jednak pytanie, kiedy konkretnie zostanie ona przedstawiona i jaki będzie jej kształt. Komitet wzywa już teraz do przyjęcia w takiej wizji perspektywy wychodzącej poza rok 2060, ponieważ z uwagi na zapowiedziane w dokumencie dotyczącym odnowionej strategii zobowiązania i główne cele⁽¹⁶⁾ społeczne wytyczne dotyczące nawet bardzo długiego okresu czasu powinny być określane możliwie najwcześniej. Na szczycie w marcu 2007 r. Rada Europejska zasadniczo uczyniła już pierwszy krok w tym kierunku nawołując do „wspólnego obniżenia emisji do 2050 r. o 60-80 % w stosunku do 1990 r.”⁽¹⁷⁾. Niektóre surowce kopalne czy nieodnawialne będą z pewnością dostępne przez okres dłuższy niż 50 lat, jednak nie są nieograniczone, tak że należy już dziś wypracować politykę dotyczącą okresu dłuższego niż 50 lat, jeżeli poważnie myśli się o sprawiedliwości międzypokoleniowej.

⁽¹⁶⁾ Są to: umożliwienie „przyszłym pokoleniom zaspokajania ich potrzeb”, zachowanie „sprawiedliwości i spójności społecznej” oraz gwarantowanie „wysokiego standardu życia oraz pełnego zatrudnienia”, a także wdrażanie zasady przewodniej: „kierować się zasadą, że to człowiek stoi w centrum polityki Unii Europejskiej, czyli: propagować prawa podstawowe, zwalczać wszelkie formy dyskryminacji i działać na rzecz zmniejszania skali ubóstwa i wykluczenia społecznego na świecie”.

⁽¹⁷⁾ Patrz pkt 30 konkluzji prezydencji.

5.8 Komitet pragnąłby, aby te przekrojowe aspekty, którym powinno się przecież poświęcać uwagę na wszystkich szczeblach kształtowania polityki (UE i państw członkowskich), zostały uwzględnione także w odniesieniu do poszczególnych elementów strategii, tak aby stały się one skuteczne. Jednocześnie jednak nie podaje się, jak zapewnić, by tak było; być może dlatego, że zgodnie z aktualnym stanem rzeczy zapisanym w dokumentach (co potwierdza także traktat konstytucyjny) kompetencje Unii w tej dziedzinie są dzielone i państwa członkowskie są odpowiedzialne za finansowanie i realizację polityki ochrony środowiska (art. 175 ust. 4 Traktatu z Nicei). Nie mówi się zatem konkretnie o zainteresowanych podmiotach.

5.9 Nowa strategia przewiduje, że każde państwo członkowskie mianuje przedstawiciela pełniącego rolę punktu kontaktowego. Komitet zakłada, że sprawozdanie z postępów prac będzie zawierać informacje, czy przedstawiciele zostali mianowani i jak przebiega współpraca.

5.10 Pierwsze sprawozdanie z postępów prac powinno także podawać, czy każde państwo członkowskie opracowało swoją (pierwszą) krajową strategię, co ma nastąpić do czerwca 2007 r. W odczuciu Komitetu nasuwa się tu pytanie, kto sprawdza te krajowe strategie i według jakich kryteriów oraz jakie będą konsekwencje, jeżeli państwo członkowskie nie sporządzi strategii lub zostanie ona „zdyskwalifikowana”.

5.11 W punkcie 41 Rada Europejska mówi o „przeprowadzanej na zasadach dobrowolności wzajemnej ocenie” strategii krajowych, która miała zostać rozpoczęta na początku 2006 r. przez pierwszą grupę państw członkowskich. Sprawozdanie z postępów prac powinno informować, jakie są wyniki tej oceny i jakie może ona mieć konsekwencje dla strategii europejskiej.

5.12 W pełni szanując kompetencje państw członkowskich oraz samorządów lokalnych i regionalnych w odniesieniu do wielu aspektów rozwoju zrównoważonego oraz dostrzegając znaczenie wypracowania przez nie ich własnego podejścia i ich zaangażowania w rozwiązywanie wielu problemów, Komitet uważa, że utrzymanie potrzebnego tempa zmian w zakresie rozwoju zrównoważonego będzie wymagało także wzmocnienia kompetencji Komisji w odniesieniu do monitorowania ogólnych postępów i gotowości do podejmowania nowych działań tam, gdzie pojawiają się opóźnienia we wdrażaniu, i że potrzebne jest wspólne europejskie podejście. Komitet powątpiewa, czy wystarczy sama tylko koordynacja i wymiana dobrych wzorców. Pragnąłby otrzymywać każdego roku zestawienie poddawanych ocenie wyników państw członkowskich.

5.13 Strategia zaleca utworzenie lub wzmocnienie krajowych rad rozwoju zrównoważonego. Rady krajowe odgrywają istotną rolę w opracowywaniu krajowych strategii rozwoju zrównoważonego oraz mogą odegrać pewną rolę w pobudzaniu do czynu w państwach członkowskich, angażowaniu społeczeństwa obywatelskiego w działania na rzecz rozwoju zrównoważonego i monitorowaniu postępów. Do ich obowiązków należy również stosowanie zasady rozwoju zrównoważonego przy zachowaniu dynamicznej równowagi pomiędzy aspektami gospodarczymi, społecznymi i ekologicznymi. Komitet nie ma informacji o zbyt wielkich postępach w realizacji tego zalecenia. Zamierza zbadać tę kwestię w późniejszym okresie bieżącego roku a tymczasem zaleca, by w ramach przeglądu wdrażania także ją przeanalizować wspólnie z państwami członkowskimi.

5.14 Jest też ważne, by państwa członkowskie i Komisja dalej rozważały, jak w ich własnych strukturach zapewnić koordynację w kwestiach zrównoważonego rozwoju. Rozwój zrównoważony to idea przekrojowa i integrująca, która powinna być nadrzędna wobec bardziej partykularnych trosk poszczególnych wydziałów i agencji, a także czasami je modyfikować. Doświadczenie pokazuje, że w praktyce może mieć to miejsce tylko wtedy, gdy istnieje silna jednostka centralna zajmująca się promowaniem zrównoważonego rozwoju w administracji i posiadająca wiedzę i upoważnienie, by poddawać w wątpliwość praktyki departamentów i partykularne interesy oraz nad nimi debatować. Sprawozdanie z postępów prac powinno zawierać informacje o tym, gdzie w ramach swych własnych służb Komisja widzi jeszcze potrzebę dokonania zmian na lepsze. EKES jest przekonany, że potrzeba tak istnieje (por. pkt 4.15 i 4.16).

5.15 Strategia bardzo słusznie wskazuje na fakt, że trzeba starannie wcielić zasady zrównoważonego rozwoju w misję i praktykę władz lokalnych i regionalnych każdego szczebla.

Niektóre europejskie władze lokalne i regionalne są liderami w przyjmowaniu w swych działaniach podejścia zgodnego z zasadami zrównoważonego rozwoju oraz wypracowywaniu twórczych reakcji na zmiany klimatyczne i inne wyzwania w zakresie zrównoważonego rozwoju. Przegląd realizacji zapewnia dobrą okazję do podsumowania postępów w zrównoważonym rozwoju na szczeblu lokalnym i regionalnym oraz zastanowienia się na tym, jak jeszcze szerzej rozpowszechnić sprawdzone rozwiązania najlepszych.

5.16 Punkt 45 mówi o tym, że w 2011 r. podjęta zostanie decyzja, kiedy trzeba będzie przeprowadzić „kompleksowy przegląd” strategii zrównoważonego rozwoju. Komitet nie może zgodzić się z takim sposobem postępowania. Jeżeli ze sprawozdań z postępów prac będzie wynikać, że Europa napotyka problemy na drodze do zrównoważonego rozwoju, będzie to oznaczać, że coś jest nie w porządku ze strategią (i sposobem osiągania celu). Konieczne wtedy będzie dokonanie natychmiastowego przeglądu, bez oczekiwania na nadejście 2011 r.

Bruksela, 11 lipca 2007 r.

Przewodniczący
Europejskiego Komitetu Ekonomicznego-Społecznego
Dimitris DIMITRIADIS

ZAŁĄCZNIK do opinii Komitetu

Następujące poprawki, które uzyskały poparcie co najmniej jednej czwartej oddanych głosów, zostały odrzucone w trakcie debaty:

Punkt 2.4

Zmienić:

„2.4 W swojej najnowszej opinii Komitet zajmował się wspomnianym powyżej komunikatem Komisji z grudnia 2005 r. Krytykował w niej to, że Komisja w swojej określonej jako »ambitna« platformie działania nie wypełnia ani zaleceń Komitetu z kwietnia 2004 r., ani swych własnych obietnic z czerwca 2005 r. Przeciwie do tego, co obiecywała, nie określa dotyczących wytyczenia bowiem żadnych konkretnych celów, które chce osiągnąć w ramach strategii zrównoważonego rozwoju.”

Wynik głosowania

Za: 35

Przeciw: 61

Wstrzymało się: 4

Punkt 2.4.1

Zmienić:

„2.4.1 Komitet przypomniał w tej opinii o tym, że każda strategia powinna określać sposób osiągnięcia celów. Jeżeli nie zostaną podane konkretne cele — które trudno jest wytyczyć, aby spełnić wymóg uwzględnienia różnych aspektów zrównoważonego rozwoju — nieuchronnie pojawią się problemy przy określaniu narzędzi. Gdy człowiek nie wie, dokąd chce iść, nie może też powiedzieć, jak tam dotrze. Zdaniem Komitetu komunikat pozostawił więcej pytań bez odpowiedzi niż podał odpowiedzi i wskazówek.”

Wynik głosowania

Za: 34

Przeciw: 63

Wstrzymało się: 3

Punkt 3.11

Zmienić:

- „3.11 Stawiając pytanie, czy nastawiona na globalne, otwarte rynki europejska polityka rolna może być zgodna z zasadami rozwoju zrównoważonego, nieuchronnie zahacza się o ogólną kwestię globalnych reguł produkcji i handlu. WTO jest organizacją bazującą na umowach, których celem jest wspieranie wolnego światowego handlu. ~~Wolny, zliberalizowany handel nie musi jednak w żadnym wypadku automatycznie być zgodny z zasadami rozwoju zrównoważonego, o czym Komitet wielokrotnie pisał w swoich opiniach. Odnowiona strategia nie wspomina jednak o tym, w jaki sposób rozwijać jak wolny handel, tak by w większym stopniu spełniał zasady może stać się handlem zgodnym z zasadami zrównoważonego rozwoju. To poważna wada!~~ Także tu Komitet musi niestety zwrócić uwagę na fakt, że decydenci w UE zaniedbywali dotąd zajęcie się tą kwestią, która została podniesiona już trzy lata temu, choć chętnie stwierdza, że UE w ostatnich latach jak najbardziej czyniła starania, by prowadzić negocjacje dotyczące nowych reguł w zglobalizowanym handlu oraz w MFW i Banku Światowym.”

Wynik głosowania

Za: 35

Przeciw: 63

Wstrzymało się: 8

Punkt 3.11.2

Skreślić.

Wynik głosowania

Za: 38

Przeciw: 63

Wstrzymało się: 3

Punkt 4.2

Zmienić:

- „4.2 ~~Będzie to miało~~ ~~Może to mieć~~ dramatyczne skutki gospodarcze. ~~Niektórym regionom grozi całkowite załamanie się obecnych podstaw gospodarki~~ W niektórych regionach zagrożona jest obecna podstawa gospodarki. W Szwajcarii na przykład banki nie udzielają już kredytów przedsiębiorstwom, które chcą inwestować w infrastrukturę sportów zimowych, jeżeli miejsce inwestycji leży poniżej 1 500 metrów n.p.m. Coraz bardziej niepewna będzie przyszłość rolnictwa czy turystyki w basenie Morza Śródziemnego, jeżeli tamtejszy klimat stanie jeszcze gorętszy i suchszy.”

Wynik głosowania

Za: 41

Przeciw: 57

Wstrzymało się: 3

Punkt 4.4

Zmienić:

- „4.4 ~~Sytuacja wygląda bardzo źle: żyjemy w systemie gospodarczym, w którym przykładowo~~ Jest to znany problem, że koszty zdrowotne i w niektórych wypadkach szkody dla środowiska, np. miliardowe wydatki spowodowane przez orkan Kyrill na początku 2007 r., ~~postrzegane są jako pozytywne z makroekonomicznego punktu widzenia, ponieważ przyczyniają się do zwiększenia produktu krajowego brutto, natomiast niektóre istotne działania nie są nim objęte. Komitet jest zadowolony z tego, że Rada Europejska w swojej odnowionej strategii — choć niestety tylko na marginesie — zaczyna wreszcie bliżej zajmować się tą sprzecznością. Rada Europejska ma w pełni rację, gdy w punkcie 20 swojej odnowionej strategii domaga się, by »rozszerzyć podstawowy system rachunkowości dochodu narodowego w sposób pozwalający między innymi uwzględnić pojęcia zapasów i przepływów oraz pracy nierynkowej, a także w większym stopniu uzupełnić go o rachunki satelitarne, np. dotyczące wydatków na ochronę środowiska, przepływy materiałów«.~~”

Wynik głosowania

Za: 35

Przeciw: 56

Wstrzymało się: 8

Punkt 4.10

Zmienić:

- „4.10 Rada Europejska wskazuje w swojej odnowionej strategii na to, że strategia ta »stwarza ogólne ramy«, w których »cele gospodarcze, społeczne i cele ochrony środowiska mogą mieć wzajemnie stymulujący wpływ«. Rada jest ponadto zdania, że przed podejmowaniem wszelkich politycznych decyzji UE konieczne jest dokonanie analizy »uwzględniającej w jednakowym stopniu wymiar społeczny, gospodarczy i środowiskowy trwałego rozwoju, a także uwzględniającej wymiar zewnętrzny trwałego rozwoju oraz koszty niepodejmowania działań«. Jednak ~~gdy tylko w odnowionej strategii porusza się kwestię środków, to w odniesieniu do ustanawiania celów dotyczących wyników dla produktów i procesów nie mówi się już o dialogu społecznym, ale o zinstytucjonalizowanym dialogu pomiędzy Komisją i państwami członkowskimi z jednej strony a »gospodarką« z drugiej strony.»~~

Wynik głosowania

Za: 41

Przeciw: 55

Wstrzymało się: 3

Punkt 4.14

Zmienić:

- „4.14 Jednak, jak powiedziano wyżej, nie chodzi tylko o pieniądze, ale często także o zmiany strukturalne. Odnowiona strategia zawiera na przykład żądanie »oddzielenia wzrostu gospodarczego od popytu na transport oraz celu zmniejszenia skutków dla środowiska«. Komitet przyjmuje to z zadowoleniem. ~~Oznacza to jednak także, że trzeba na przykład krytycznie przeanalizować produkcję w systemie »dokładnie na czas« (ang. just in time), dzięki której przedsiębiorstwa wycofały się z magazynowania towarów i związanych z tym kosztów i odpowiednio przekształciły samochody czy pociągi towarowe w magazyny »na kółkach«.~~»

Wynik głosowania

Za: 39

Przeciw: 56

Wstrzymało się: 6

Punkt 4.16

Zmienić:

- „4.16 Komitet z dużym zdziwieniem stwierdza, że najwyraźniej nie poczyniono żadnych uzgodnień w zakresie przygotowania średniookresowego przeglądu białej księgi dotyczącej transportu i odnowionej strategii zrównoważonego rozwoju, ponieważ nie porusza się kwestii oczywistej sprzeczności pomiędzy aspiracjami a rzeczywistością. ~~W sektorze transportu wydaje się, że Komisja faktycznie zarzuciła dążenie do realizacji pierwszego szczegółowego celu strategii zrównoważonego rozwoju, jakim jest oddzielenie wzrostu gospodarczego od wzrostu mobilności. Komisja musi w przyszłości podjąć wszelkie możliwe starania, by w ogóle nie dopuścić do pojawiania się takich sprzeczności. Natomiast w sektorze transportu trzeba na nowo dążyć do znalezienia sposobów takiego kształtowania naszych miast, społeczności i modeli różnych działań, by iść w kierunku raczej skracania połączeń i podróży niż stałego zwiększania odległości, jakie muszą pokonywać ludzie i towary, by dotrzeć do celu. Będzie to wymagało dostosowania polityki fiskalnej i przestrzennej oraz odpowiedniej koordynacji na wszystkich szczeblach administracji, od UE po władze lokalne.»~~

Wynik głosowania

Za: 36

Przeciw: 63

Wstrzymało się: 4